

YU ISSN 0351-2851

ACROCEPHALUS

LETNIK I

VOLUME I

ŠTEVILKA 3

NUMBER 3

JUNIJ 1980

JUN 1980

ACROCEPHALUS

dvomesečno glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
bimonthly journal of Bird watching and bird study association of Slovenia

naslov uredništva editorial address	Acrocephalus, Langusova 10 61000 Ljubljana, tel. 061 262017
urednik in oblikovalec editor and designer	Iztok Geister, Naklo 246 64202 Naklo, tel. 064 47170
uredniški svet editorial council	dr. Sergej Matvejev, dr. Andrej Župančič, Janez Gregori, Rado Smerdu, Božidar Magajna, Dare Šere, Ivo Božič, Iztok Geister
tehnično risanje technical drawing	Aljana Mlakar
tipkanje typing	Marija Poklukar
lektorja readers	Lidija Šeligo (za slov. - for slov.) Irena Jurak (za angl. - for engl.)
tisk print	Andrej Košir, Žeškova 5, Kranj
cena price	100 din za številko

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA

naslov address	Langusova 10, 61000 Ljubljana tel. 061 262017
predsednik president	Janez Gregori
tajnik in blagajnik secretary and treasurer	Božidar Magajna, Langusova 10, 61000 Ljubljana, tel. 061 262017
izvršni odbor executive board	Miha Adamič, Ivo Božič, Iztok Geister, Janez Gregori, Peter Grošelj, Andrej Knavs, Božidar Magajna, Mišo Serajnik, Borut Štumberger, Dare Šere
letna članarina subscription rate	500 din za posameznike in najmanj 1000.- din za ustanove
glasilo journal	člani prejmejo glasilo brezplačno members receive the journal gratis

PROBLEMATIKA SLOVENSКИH PTIČJIH IMEN

SOME QUESTIONS ABOUT SLOVENEAN BIRD NAMES

Dejstvo je, da slovenska imena ptic variirajo ali z drugimi besedami, da nimamo enotnega poimenovanja ptic. To samo po sebi ne bi smelo pomeniti nič slabega, saj bi raznovrstnost lahko opozarjala na moč in bogastvo našega jezika, ko se za to neenotnostjo ne bi skrivala tudi neustreznost. V vsakdanjem pogovoru lahko takšno neustreznost hitro preskočimo, trši oreh pa postane pri pisanju prispevka o malo manj znani vrsti, ko se nam samo v zvezi z imenom lahko nakopiči vrsta nerešljivih vprašanj. S kompleksnostjo te problematike se srečuje kdor piše knjigo o pticah. Z njo smo se soočili tudi pri urejanju *Acrocephalus*, kjer smo sprejeli načelo "cvete naj vsi cvetovi", kar pomeni, da objavimo ime ptice tako, kot ga zapiše avtor. Znanstveno ime (v oklepaju ali kurzivu) jamči za nedvoumnost informacije.

Vsako binomno znanstveno ime je sestavljeno iz rodovnega in vrstnega imena. Rodovno ime je izenačevalno ime, ime, ki uvršča ptico v sorodno sistematsko skupino, tako, da so vsi sorodniki s prvim imenom enako poimenovani. Vrstno ime pa je nasprotno razlikovalno, katerega namen je opisno izraziti razlike med posameznimi sorodniki. Vsako ime vsebuje v sebi torej nekakšno nasprotje ali vsaj napetost med združevalnim in razdruževalnim hotenjem in je potemtakem zelo občutljiva in krhka zgradba. Rečeno velja kajpak le za umetno tvorjena znanstvena imena, ljudska imena imajo povsem drugačno bit. Nastala so spontano, bodisi kot preblisk bodisi na izkustveni osnovi in se z vztrajnim ponavljanjem izčistila in okrepila. Zanje pravimo, da so polna, lepa in neuničljiva (kleno enoimenska), medtem ko so znanstvena imena največkrat prazna, nerodna in spremenljiva (umetno dvoimenska).

Slovensko in najbrž vsako trivialno poimenovanje ptic se potemtakem sooča z nasprotjem med znanstvenim in ljudskim poimenovanjem. Kot vemo, pa nobenega teh dveh poimenovanj do kraja speljati ni mogoče. Ljudskega zato ne, ker ni popolno, ker ne zajema vseh v Sloveniji pojavljajočih se vrst in kot enoimenski sistem tudi ni dovolj razlikujoče (ostaja pri rodovnem imenu). Znanstvenega pa zato ne, ker umetna radikalizacija ne bi prenesla soočenja z zgodovinsko skušnjo ljudskega jezika (glej 4. razred v tabeli). Toda tako kot moramo principom znanstvenega poimenovanja priznati neoporečnost, moramo ljudskemu poimenovanju priznati okusnost. Rekel bi, da moramo sicer kuhati po recepturi, toka koliko bomo jed začinili, ostaja stvar okusa.

Medtem ko vrstna imena lahko z nekoliko fantazije dokaj svobodno oblikujemo, poznavajoč geografske, floristočno-ekološke ali morfološke značilnosti posamezne vrste (npr. s pridevniki balkanski, brezov, rdečenogi), moramo pri oblikovanju rodov paziti predvsem na sistematsko primernost in usklajenost posameznih imen ter seveda na njihovo morebitno napačno rabo. Problem slovenskih ptičjih imen smemo potemtakem zoožiti na problem rodovnih imen. Sistematični pregled (tabela 1) problematike poimenovanja nam omogoča jasnejšo sliko zapletenosti sedanjega stanja in nakazuje možne rešitve. Prispevek je nastal z namenom, da vspodbudi delo terminološke komisije pri Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

SISTEMATIČNI PREGLED PROBLEMATIKE SLOVENSkih PTIČJIH IMEN

razred	poimenovanje		kako ukrepati	rešen primer
	znanstveno	slovensko		
1.	razlikujoče: <i>Athene</i> <i>Aegolius</i>	nerazlikujoče: čuk čuk	rodovno ime na novo oblikovati: koconogež (<i>Aegolius</i>)	čuk (<i>Athene noctua</i>) koconogež (<i>Aegolius funereus</i>)
2.	razlikujoče: <i>Erithacus</i> <i>Luscinia</i>	nerazlikujoče: taščica taščica	ime preuvrstiti v pravo rodovno skupino: slavec (<i>Luscinia</i>)	taščica (<i>Erithacus rubecula</i>) modri slavec (<i>Luscinia svecica</i>)
3.	razlikujoče: <i>Botaurus</i> <i>Ixobrychus</i>	nerazlikujoče: bobnarica bobnarica	uporabiti alternativno ime: čapljica	bobnarica (<i>Botaurus stellaris</i>) čapljica (<i>Ixobrychus minutus</i>)
4.	razlikujoče: <i>Hirundo</i> <i>Delichon</i>	nerazlikujoče: lastovka lastovka	rodovno ime kljub neustreznosti pustiti kakor je	kmečka lastovka (<i>Hirundo rustica</i>) mestna lastovka (<i>Delichon urbica</i>)
5.	razlikujoče: <i>Turdus</i> <i>Cinclus</i>	le binomno razlikujoče: kos (povodni) kos	zaradi sistemat-ske oddaljenosti pustiti kakor je	kos (<i>Turdus merula</i>) povodni kos (<i>Cinclus cinclus</i>)
6.	nerazlikujoče: <i>Acanthis</i>	razlikujoče: repnik brezovček	poenotiti rodovno ime: repnik	navadni repnik (<i>Acanthis cannabina</i>), severni repnik (<i>Acanthis flavirostris</i>), brezov repnik (<i>Acanthis flamme-na</i>), polarni repnik (<i>Acanthis hornemanni</i>)
7.	nerazlikujoče: <i>Gallinago</i>	razlikujoče: kozica čoketa	pustiti ljudsko monomno ime	kozica (<i>Gallinago gallinago</i>) čoketa (<i>Gallinago media</i>)

BELOGLAVI STRNAD *Emberiza leucocephala* V SLOVENIJI
 WHITE-HEADED BUNTING *Emberiza leucocephala* IN SLOVENIA

Dare Šere

UDK 598.81(497.12) "E. leucocephala"

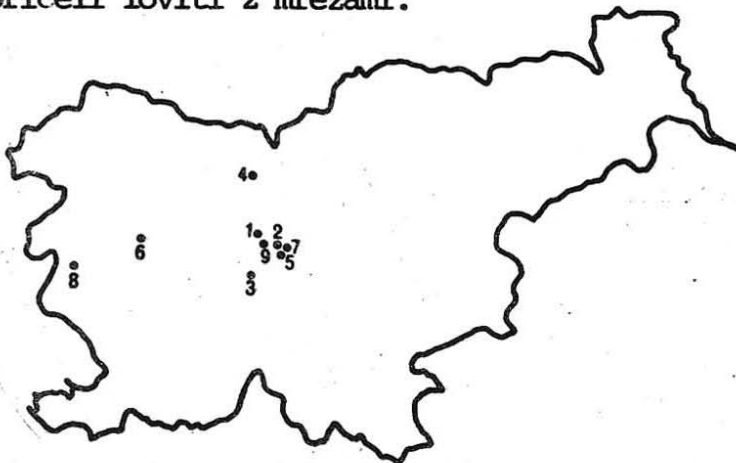
Beloglavi strnad živi od skrajnega vzhoda evropske Rusije, prek Sibirije do Sahalina, prezimuje pa na širšem področju Azije. Neredno se pojavlja skoraj po celotni Evropi, in to jeseni ali pozimi.

Površno pogledano je beloglavi strnad podoben rumenemu strnadu *Emberiza citrinella* z razliko, da beloglavi strnad nima nikjer rumene barve v peresih. Celo oglašja se enako. Beloglavi strnad, ki je bil ujet 1979. leta, je priletel v mrežo na posnetek petja rumenega strnada.

Vse premalo je uporabljena identifikacijska metoda primerjanja temenskih peres. Na sliki 2 vidimo strukturo obarvanosti peres od leve proti desni pri rumenem strnadu, beloglavem strnadu, laponskem ostrogledu, trstnem strnadu in gozdnem strnadu. Na temenskem peresu beloglavega strnada samca je veliko beline in je dobro vidna. Pri samici je belina bolj ozka in slabo vidna.

Oglejmo si podatke o beloglavem strnadu, ki so bili ujeti, obročkani in izpuščeni ali darovani Ornitološkem kustodiatu Prirodoslovnega muzeja Slovenije, ki v svoji ornitološki zbirki hrani štiri primerke tega strnada. (Sl. 3)

Na tabeli je med drugim razvidno, da je znan samo en primerek beloglavega strnada starejšega datuma (1952), medtem ko so vsi ostali podatki novejšega datuma, ko smo pričeli loviti z mrežami.

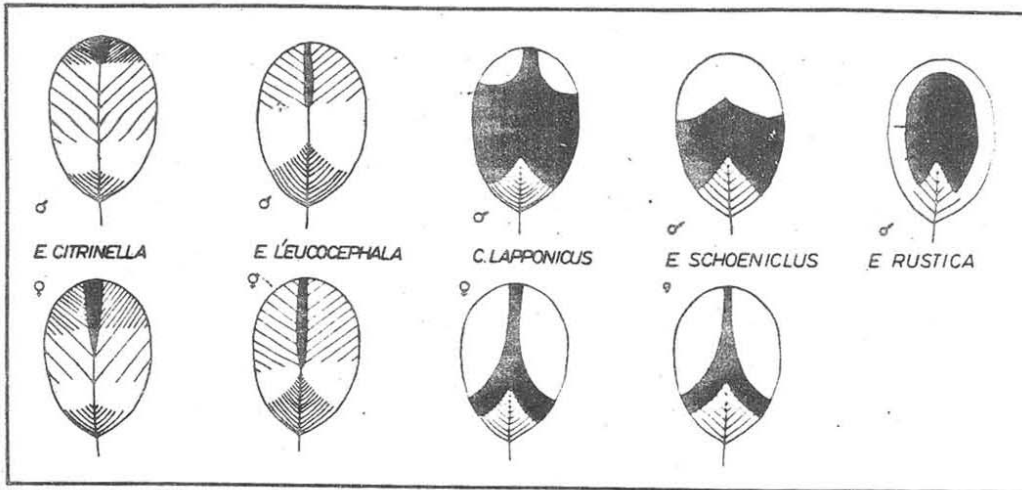
slika 1: razširjenost poročil o beloglavem strnadu v Sloveniji

figure 1: distribution of the records on the White-headed Bunting in Slovenia

Št. No	datum date	spol sex	dolžina peruti wing length	kraj place	zbirka collection	izpuščen released	obročkovalec ringer
1.	13.11.1952	♀	83 mm	Stožice/LJ	*		Janez Dovič
2.	4.11.1973	♀	84 mm	Zalog/LJ	*		Dare Šere
3.	15.11.1974	♂	92 mm	Tomišelj	*		Marko Jankovič
4.	24.11.1974	♀	87 mm	Štefanja gora	*		Dušan Petkovšek
5.	17.11.1974	?	-	Zalog/LJ		*	Jože Gračner
6.	31.10.1976	♂	-	Spodnja Idrija		*	Peter Grošelj
7.	25.11.1976	?	-	Zalog/LJ		*	Jože Gračner
8.	22.10.1977	♂	-	Ajševica/NG		*	Peter Grošelj
9.	21.11.1979	♀	85 mm	Jarše/LJ		*	Dare Šere/ Marjan Bogataj

Summary

The author discusses 9 records of the White-headed Bunting in Slovenia in the period of 1952-1979. All records are from the winter period (October-November).

slika 2:
primerjava te-
menschkih peres
strnadov

figure 2:
comparison of
crown-feathers
of bunting

11. samica beloglavega strnada (I.Geister)
11. female White-headed Bunting (I.Geister)

ORNITOLOŠKI IZLET V IDRIJO

ORNITHOLOGICAL EXCURSION TO IDRIJA

Peter Grošelj

Idrija z okolico kot ornitološka lokaliteta ni neznana, saj je v Idriji že v 18. stoletju živel in delal eden naših največjih biologov J.A. Scopoli. Predvidevati smemo, da je poleg širšega območja Kranjske še prej preučeval ožje območje Idrije, kamor se je priselil kot rudniški zdravnik. Iz Idrije je bil doma tudi prvi kustos Deželnega muzeja v Ljubljani H. Freyer, ki se je med drugim udeleževal tudi na področju ornitologije, zato je gotovo poznal ornitološke razmere na Idrijskem. In končno naj omenimo še znanega pisatelja Frana Erjavca, ki navaja okolico Idrije kot bivališče nekaterih vrst ptic. Ne nazadnje bi morali omeniti že kar tradicionalno zanimanje za naše zunanje ptice med preprostimi ljudmi, predvsem idrijskimi rudaji, ki so iskali sprostitve po narnem delu v opazovanju, lovu in gojenju ptic.

Prav zanimanje za ptice v tem tradicionalnem okolju zelo hitro izginja in ga skoraj že ni več. Deloma ga je zamenjala skrb za postavljanje valilnic in dokaj množično krmljenje ptic pozimi. Kljub temu pa poznavanje ptičjih vrst ne raste vzporedno ali celo nazaduje. Vzrokov za to sedaj ne bi iskali. Preden si ogledamo ptičji svet na Idrijskem, se moramo seznaniti z osnovnimi geografskimi, podnebnimi in ravnimi razmerami na tem območju:

Idrija leži v tesni kotlini, ki je z vseh strani obkrožena s hribovjem, ki se dvigne do nadmorske višine okrog 1000 m. Bregovi so strmi in težko prehodni. Kotlina se podaljšuje samo po strugi Idrijce in pritokov, vendar je marsikje prostora komaj za reko in cesto, ki se vije poleg nje. Podnebje je celinsko, s precej obilnimi padavinami, tako snežnimi kot tudi z dežjem. Večino zemljišč pokrivajo gozdovi, v nižini na severnih in vzhodnih pobočjih predvsem bukovi in mešani, na sončnih južnih in zahodnih bregovih pa raste predvsem gaber in jesen. V višjih legah ti sestoji prehajajo vse bolj v iglaste gozdove. Travnikov, logov in košenic je malo, tudi po površini so majhni, nekaj več pašnikov in senožeti je v višjih legah.

Ker imamo sedaj osnovno predstavo o ekoloških razmerah, bomo tudi lažje razumeli naseljenost in številčnost določenih ptičjih vrst, saj so navedene razmere za nekatere ptice zelo ugodne, za druge pa skoraj nemogoče. Oglejmo si ptice, ki so tu doma, to je gnezdilke:

Če gremo v Idrijo po soteski Zale, bomo ob cesti videli številne sive pastirice *Motacilla cinerea*, vmes pa tudi bele pastirice *Motacilla alba*. Obe vrsti gnezditata po skalnih usekah tik ob cesti, hrano pa iščeta najraje ob potokih. Podobno okolje je všeč tudi malemu stržku *Troglodytes troglodytes*. Na enem takih krajev, kjer mu je posebno ugajalo, smo našli na razdalji dvesto metrov več kot deset gnezd tega prikupnega ptička. Pozimi se rad smuka okrog človeških bivališč. Po potokih in ob Idrijci živi povodni kos *Cinclus cinclus*. Gnezdo si najraje splete v skalnih previsih ob vodi ali pod mostovi. Mnogo redkejši je prekrasen vodomec *Alcedo atthis*, ki si skoplje svojo gnezdilno luknjo tudi kilometer stran od vode, od katere je povsem odvisen glede prehrane. Najlaže ga vidimo v gornjem toku Idrijce, višje od bivše rudniške topilnice, kjer je pač tudi več ribjega zaroda. Tik ob vodi gnezditata mali martinček *Tringa hypoleucos* ter raca mlekariča *Anas platyrhynchos*, ki so jo umetno naselili ob Soči, pa se je verjetno od tam razširila tudi ob Idrijci navzgor.

12. *veliki detel* (D.Tome)

12. *Great Spotted Woodpecker* (D.Tome)

V mestu bomo po hišah opazili številne kolonije mestnih lastovk *Delichon urbica*, ki se številčno celo krepijo. Zanimivo je, da si je v Sp. Idriji par mestnih lastovk zgradil gnezdo šele leta 1971, sedaj pa je že približno dvesto gnezd.

Manj številno, pa bolj raztreseno po okolici gnezdiyo kmečke lastovke *Hirundo rustica*. Po hišah gnezdiyo tudi nepovabljeni radoživi gostje domači vrabci *Passer domesticus*, v zidnih luknjah in razvalinah šmarnica *Phoenicurus ochruros*, na višjih stavbah po mestu pa naletimo na gnezdo črnega hudournika *Apus apus*.

Bolj pester je ptičji svet po vrtovih, sadovnjakih in ob robu gozdov. Tu gnezdiyo po duplinah in votlinah sinice: velika sinica *Parus major*, ki je najštevilnejša, modra sinica *Parus caeruleus* ter močvirska sinica *Parus palustris*. Po mešanih in iglastih gozdovih v okolici Idrije gnezdiyo še čopasta silnica *Parus cristatus* in menišček *Parus ater*, ki marsikdaj v stiski za duplom gnezdi kar v tleh med kamni ali celo v zemlji. Po sadovnjakih in svetlih gozdovih zgradi svoje umetelno gnezdo sinica dolgorepka *Aegithalos caudatus*.

Po parkih v mestu in okolici gnezdiyo zelenci *Chloris chloris*, ščinkavci *Fringilla coelebs*, grilčki *Serinus serinus*, liščki *Carduelis carduelis*, ki se med košnje otave zbirajo v velike jate ter se razposajeno spreletavajo po travnikih. V pozni jeseni se jih večina umakne pred snegom; izjema so leta, ko obilo obrodi črni gaber. Takrat lahko vidimo velike jate liščkov, ki kljub visokemu snegu po gozdovih veselo pojejo, ko pa hrana na gabrih poide, se preselijo na semenje bora in smreke ter tako dočakajo pomlad.

Podobna gnezdišča si izbirajo tudi kalini *Pyrrhula pyrrhula* in debelokljuni dleski *Coccothraustes coccothraustes*. Oboji so se pozimi navadili na krmilnice, kjer posebno vneto luščijo sončnice, spomladi pa v "zahvalo" pozobljejo še brstje po češnjah in slivah. Mnogo redkejša gnezdilnica sta repnik *Acanthis cannabina*, ki gnezdi po pašnih livadah v višjih legah, ter mali krivokljun *Loxia curvirostra*, ki gnezdi samo na smrekah ob obilnih letinah smrekovega semenja. Če storžev ni, se krivokljuni preselijo v kraje, kjer imajo dovolj hrane. Druga splošno znana zanimivost je, da prično gnezdi v najhujši zimi, navadno okrog novega leta, vendar pa odgajajo mladiče tudi v drugih letnih časih.

Po prisojnih pobočjih gnezdiyo skalni strnadi *Emberiza cia*, ob njivah in po senožetih pa rumeni strnadi *Emberiza citrinella*. Po gozdovih in v grmovju si spletajo gnezda kos *Turdus merula*, cikovt *T. philomelos*, carar *T. viscivorus*, ponekod v višjih legah tudi komatar *T. torquatus*. Izmed penic je zelo pogosta črnoglavka *Sylvia atricapilla*, redkejše so vrtna penica *Sylvia borin*, siva penica *Sylvia communis* ter v hribovju sivoglava penica *Sylvia curruca*. Povsod jim dela družbo vrbja listnica *Phylloscopus collybita*, ki ves dan ponavlja svojo enolično pesmico. Po iglavcih domujeta rumenoglavi kraljiček *Regulus regulus* in rdečeglavi kraljiček *Regulus ignicapillus*, ki sta naša najmanjša ptička. Odprte grmovnate kraje nesluje rjavi srakoper *Lanius collurio*. Parke in nasade tu pa tam oživljajo pogorelec *Phoenicurus phoenicurus*, brglez *Sitta europaea*, kratkoprstni plezalec *Certhis brachydactyla* in škorec *Sturnus vulgaris*.

Od žoln gnezdiyo na Idrijskem veliki detel *Dendrocopus major*, mali detel *Dendrocopus minor*, siva žolna *Picus canus*, zelena žolna *Picus viridis*, vijeglavka *Yynx torquilla* ter črna žolna *Dryocopus martius*, ki živi svoje skrito življenje v starih iglastih gozdovih. Redkokdaj jo imamo priložnost videti, zato pa jo prepoznamo po značilnem oglašanju, ki ga slišimo tudi kilometer daleč.

V zaprtem gozdu živita med gnezditvijo tudi rdeča taščica *Erithacus rubecula* in siva pevka *Prunella modularis*. Izmed škrjancev gnezdiyo po poljih in pašnikih

poljski škrljanec *Alauda arvensis* in hribski škrljanec *Lullula arborea*, ki med svatovanjem cele noči prepeva svojo lepo pesem. Sončne in svetle livade z redkim drevjem ljubi drevesna cipa *Anthus trivialis*. Po visokem drevju si napravi skromno gnezdo golob grivar *Columba palumbus*, po naseljih pa turška grlica ali smejačica *Streptopelia decaocto*. V Idriji se je kot gnezdilka pojavila šele pred nekaj leti. Od kur bomo najpogosteje opazili gozdnega jereba *Tetrastes bonasia*, prepelica *Coturnix coturnix* gnezdi na Zadložki ravnini, medtem ko je divji petelin *Tetrao urogallus* že zelo redek. Po pripovedovanju je tod še pred približno 50 leti gnezdila tudi kotorna *Alectoris graeca*. Vrane najbolj množično zastopata siva vrana *Corvus cornix* in šoja *Garrulus glandarius*, po planinskih gozdovih živijo krekovti *Nucifraga caryocatactes*.

Zadnjih nekaj le na območju Krekovš stalno opazamo tudi krokarje *Corvus corax*, ki gotovo tudi gnezdijo tod.

Izmed ujed sta najpogostejša skobec *Accipiter nisus* ter kanja *Buteo buteo*, redkejši pa je neustrašen lovec kragulj *Accipiter gentilis*. Nočne ujede zastopata predvsem lesna sova *Strix aluco* in pegasta sova *Tyto alba*. Nenavadna ponočna ptica, ki ne gradi gnezda, pač pa odlaga jajca kar na tla, je podhujka *Caprimulgus europaeus*. Ob prvem mraku se dvigne s tal ter lovi mrčes po zraku podobno kot lastovke podnevi, kar je precej nenavadno za ptico skobčeve velikosti. Oglašja se s skrivnostnim "rrrr", ki lahko traja tudi več minut. Ko že omenjamo ptico, ki ne gradi gnezda, spregovorimo še o kukavici *Cuculus canorus*. Je splošno razširjena, najpogosteje najdemo njene mladiče v gnezdu bela pastirice in rdeče taščice, redkeje v gnezdu sivega muharja *Muscicapa striata*, ki gnezdi po zidnih policah, včasih tudi po drevju, bodisi po vrtovih ali v gozdu.

Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53

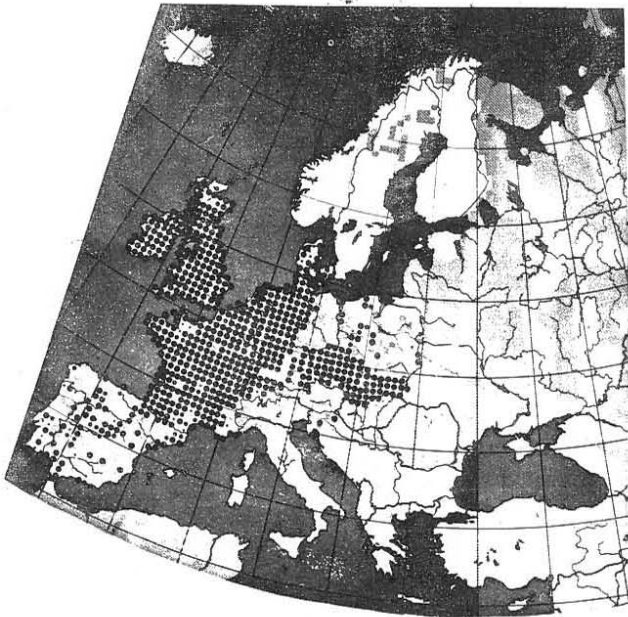
RAZŠIRJENOST SOV V EVROPI (ZAČASNO POROČILO)

DOT-MAPPING DISTRIBUTION OF OWLS IN EUROPE (PRELIMINARY REPORT)

Kot je znano (glej *Acrocephalus* št. 1, str. 9) naj bi bila nacionalna kartiranja gnezditvene razširjenosti končana do leta 1985. Rezultati teh kartiranja pa naj bi ne bili direktno uporabljeni za evropski projekt v izmeri 50 x 50 km, temveč naj bi se v obdobju od 1985-88 kartiralo ponovno, bodisi v evropski bodisi v nacionalni izmeri. S tem naj bi bila po eni strani zagotovljena kar največja aktualnost zbranih podatkov, po drugi strani pa bi ponovno kartiranje že omogočalo spremljanje (monitoring) morebitnih sprememb razširjenosti.

Tako imajo vsakoletna kartiranja izbranih skupin na osnovi rezultatov nacionalnih projektov le začasni značaj. So vsodbuda nacionalnih projektom in hkrati vaja za evropsko kartiranje. V preteklosti so bili izdelani začasni pregledi razširjenosti rjavega srakoperja *Lanius collurio*, žoln *Ficedula*, cip *Anthus* in sov *Strigiformes*. Slovenci smo na osnovi kartiranja v letu 1979 sodelovali le pri sovah. Letošnje leto bo ugotovljena razširjenost muharjev *Muscicapa* in *Ficedula*.

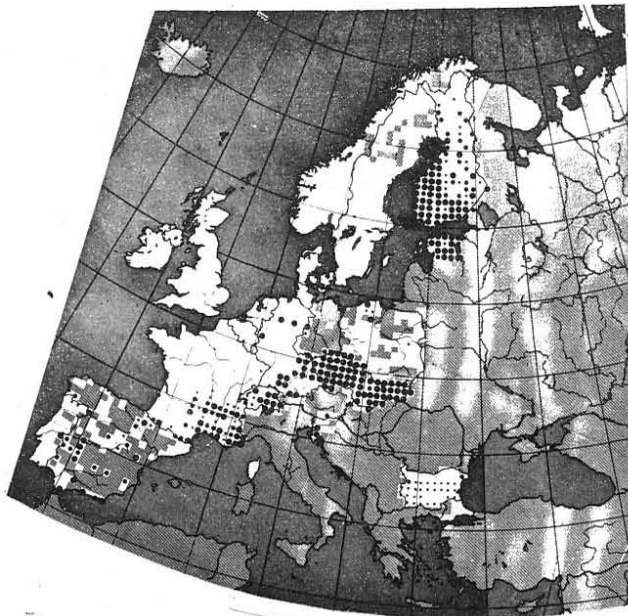
Kot je razvidno iz poročila o kartiranju v Sloveniji v letu 1979, objavljenem v prvi številki našega glasila, kartiranje še zdaleč ni bilo popolno. Tako po obsegu raziskanih kvadrantov kot po številu odkritih vrst. Zlasti slednje se zelo drastično kaže prav pri sovah, kjer je odkrivnost zaradi nočne aktivnosti podnevi zelo nizka. Od pri nas živečih sov so podnevi aktivne (zlasti v gnezditvenem obdobju) le čuk *Athene noctua*, mali skovik *Claucidium gasserinum* in kozača *Strix uralensis*. Prisotnost sov ugotavljamo ponoči najlaže s posnetim glasom.

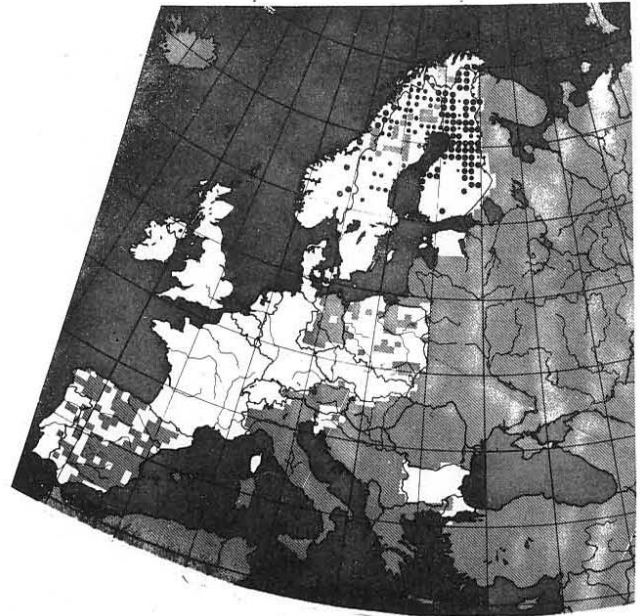
pegasta sova *Tyto alba*

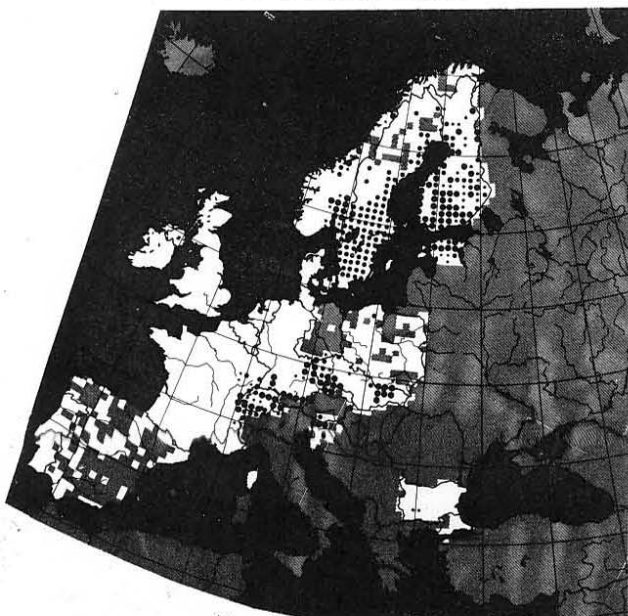
veliki skovik *Otus scops*

velika uharica *Bubo bubo*

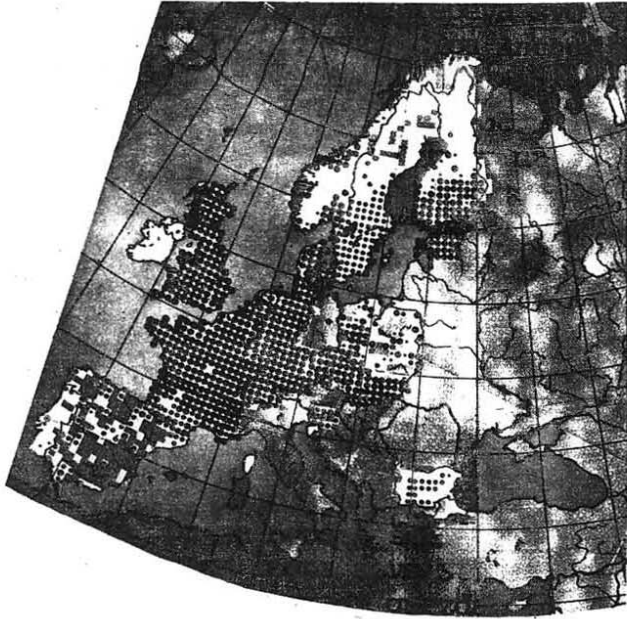
skobčevka *Surnia ulula*

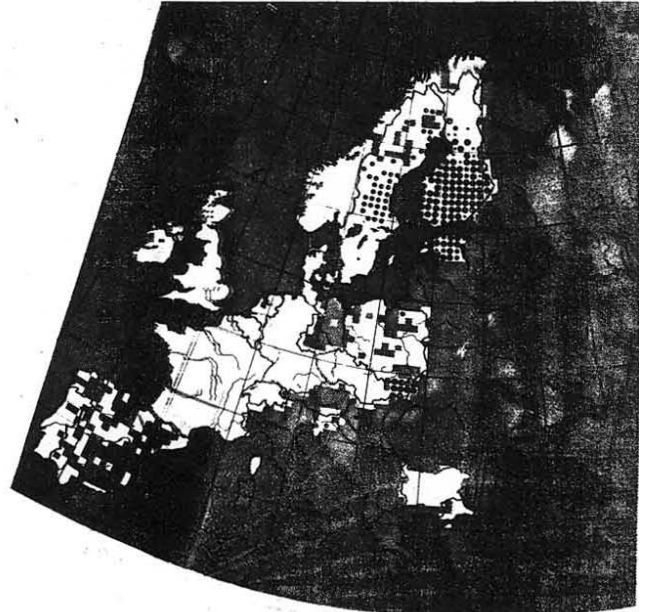
mali skovik *Glaucidium passerinum*

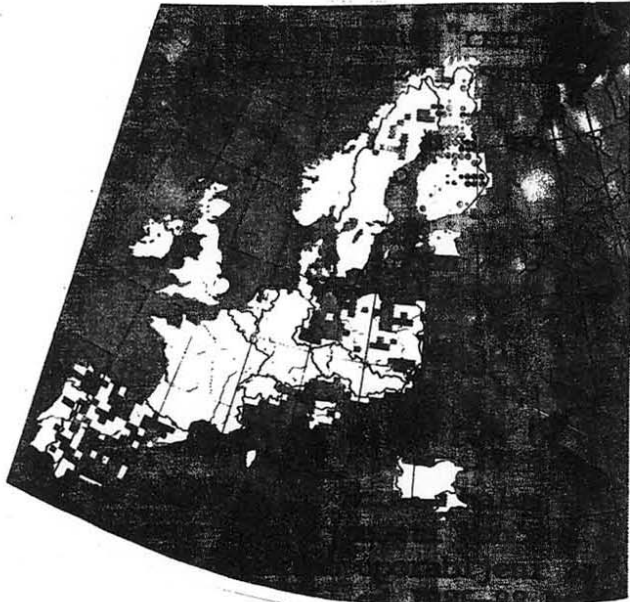
čuk *Athene noctua*

lesna sova *Strix aluco*

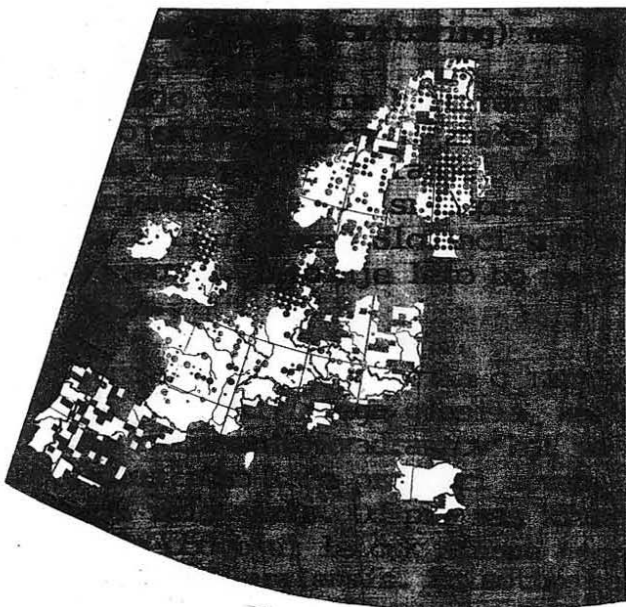
uralska sova *Strix uralensis*

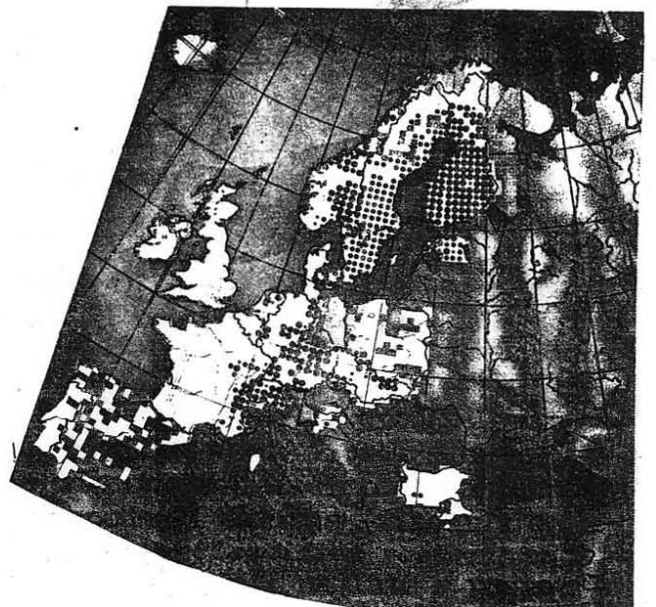
bradata sova *Strix nebulosa*

mala uharica *Asio otus*

močvirnska uharica *Asio flammeus*

koconogi čuk *Aegolius funereus*

SKRIVNOSTNA FOTOGRAFIJA 3 13. Katera vrsta je to? (D.Šere). Rešitev prihodnjič
 MYSTERY PHOTOGRAPH 3 13. What is this species? (D.Šere). Solution in the
 next issue.

SKRIVNOSTNA FOTOGRAFIJA 2: MALA DROPLJA *Tetrax tetrax*
 MYSTERY PHOTOGRAPH 2: LITTLE BUSTARD *Tetrax tetrax*

Skrivnostna ptica v fotografski uganki iz prejšnje številke je mala droplja. Samec ima črno belo poslikan vrat, na naši sliki pa je samica, ki je zelo podobna kateri izmed naših kur. Ptica je v naravi izredno plaha, zato je tako detajliran posnetek lahko nastal le na nagačenem primerku. Poleg male droplje živi v Evropi še velika droplja *Otis tarda*, ki pa je po velikosti še enkrat tolikšna kot mala droplja. Po velikosti je med obema ovratničarka *Chlamydotis andulata* z značilno perjanico ob vsaki strani vratu, ki pa le sem ter tja zaide v Evropo.

REDKE VRSTE

RARE SPECIES

Polojnik *Himantopus himantopus*

Black-winged Stilt *Himantopus himantopus*

Dne 2.4.1980 sem skupaj z I.Geistrom, D.Magajno in D.Šeretom v zalivu polje med Koprrom in Ankaranom opazoval primerek polojnika, ki je bredel v družbi z dvema črnorepima kljunačema *Limosa limosa* v osamljeni luži na odlagališču mulja. Tem trem sta se kasneje pridružila še dva mala škurha *Numenius phaeopus*, ki pa sta le počivala.

Ivo Božič, Leninov trg 9, 61420 Trbovlje

Belobrada penica *Sylvia cantillans*

Subalpine warbler *Sylvia cantillans*

Dne 23.4.1980 sva skupaj z I.Geistrom opazovala v Kopru pri Interevropi samca belobrade senice. Sprva sva opazila, kako se je neka siva ptica spreletela med tamariskami. Takoj zatem pa se je pokazalo kot taščica opečnato rdeče grlo z jasno vidnim brkom. Najdba je zanimiva zaradi možnosti gnezdenja.

Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

Belolična gos *Branta leucopsis* prvič v Sloveniji

Bernacle goose *Branta leucopsis* first record for Slovenia

25.11.1975 sem v Bobovku pri Kranju po nekajdnevem deževju, ko je v obdobju močnega ciklona nastopilo začasno izboljšanje, opazoval primerek belolične gosi. Skupaj z liskami *Fulica atra* je plavala na predvojnem jezeru, poletela nad Bobovkom in se znova vrnila na jezero. Podatek predstavlja prvo najdbo v Sloveniji in drugo v Jugoslaviji. Po Matvejev, Vasiču 1973 se je belolična gos leta 1953 pojavila v Lukinem selu v Vojvodini. Iztok Geister, 64202 Naklo 246

Morska sraka *Haemantopus ostralegus*

Oystercatcher *Haemantopus ostralegus*

31.3.1980 sem med rednim štetjem galebv v Luki Koper na levi strani v Škocjanski zatok segajočega nasipa mimogrede in nekoliko v ozadju opazil samotno "pribo". Po opravljanem štetju sem se z daljnogledom vrnil k "pribi", ki pa je, zdaj sem dobro videl, imela rdeč kljun. Kot nalašč se je morska sraka, ki jo dobro poznam iz Severnega morja, dvignila in odletela naravnost proti meni in se nad mano obrnila, tako, da sem jo lahko opazoval od spodaj in od zgoraj, nakar sem jo izgubil izpred oči. Iztok Geister, 64202 Naklo 246

Skalna lastovka *Ptyuoprogne rupestris*

Crag martin *Ptyuoprogne rupestris*

Dne 21.3.1979 sem v Spodnji Idriji opazil 12 primerkov skalne lastovke. Zadrževale so se v bližini reke skupaj z dvema kmečkima lastovkama. Opazoval sem jih vse do sredine aprila. Njihovo število se je spreminjalo od najmanj 3 do 15 primerkov. Prenočevale so redno pod pločevinasto streho na cerkvenem zvoniku. En primerkek je bil 21.3. ujet, eden pa je najden 10.4. mrtev. Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53

SLOVENSKA KMEČKA LASTOVKA *Hirundo rustica* OBROČKANA V KONGU

SLOVENEAN SWALLOW *Hirundo rustica* RINGED IN CONGO

Več ali manj so znani napori slovenskih ornitologov, da bi z obročkanjem čimvečjega števila lastovk ugotovili selitvene poti teh naših tako priljubljenih in znanih ptic. Kljub temu, da jih je bilo v zadnjih letih obročkanih več tisoč, pa razen lokalnih, ni bilo nobenih najdb teh lastovk iz tujine. Tako še vedno ničesar ne vemo, po katerih poteh letijo naše lastovke v prezimovališča v Afriki, kje so prezimovališča, pa tudi ne od kod iz severa so lastovke, ki ob selitvi preletijo naše kraje. Upam, da se bo z nadaljnjim intenzivnim obročkanjem prišlo do ustreznih podatkov.

Zato je toliko bolj zanimiv podatek, da je leta 1977 v vasi Zadlaz - Žabče pri Tolminu v hiši št. 7, po domače pri Škandru gnezdila kmečka lastovka *Hirundo rustica* z obročkom iz Konga. Žal ni nihče od domačih vedel, kam naj to zanimivost sporoči, prav tako niso zapisali številke obročka. Tako je ostala nepopolna najdba, kakršne so redke celo v državah, kjer obročkajo več desetletij mnogo večje število lastovk.

Menim, da bi bilo potrebno seznaniti širši krog ljudi, kaj storiti z naključno najdeno obročkano ptico, oziroma z obročkom, da bi se ne izgubili tako redki in dragoceni podatki, kot je gornji. Včasih namreč lahko srečno naključje več pomaga, kot še tako dobro razpete mreže.

Grošelj Peter, Sp. Idrija 53, 65281 Spodnja Idrija

PRIPIS UREDNIŠTVA

Kako ravnamo z zaznamovano ptico? Če je prica mrtva in nimamo ničesar pri roki, da bi jo odnesli s seboj, vzamemo le obroček (ali značko). Vendar je bolje, da vzamemo vse, kar smo našli, zabeležimo datum in kraj najdbe in vse skupaj izročimo najbližjemu zaznamovalcu, sodelavcu Kustodijata za ornitologijo v Ljubljani, ki bo skušal določiti vrsto ptice ali pa truplo predal kustodijatu.

Če pa imamo v rokah živo zaznamovano ptico, obročka, predvsem zaradi nevarnosti, da bi ptici pri tem zlomili nogo, ne snamemo. Pač pa si njegovo sporočilo pazljivo prepíšemo, zabeležimo pa si tudi datum in kraj najdbe. Vse skupaj sporočimo na naslov: Prirodoslovni muzej Slovenije, Kustodijat za ornitologijo, 61000 Ljubljana, Prešernova 20. Moralna dolžnost kustodijata je, da nas kasneje kot najditelja seznaní z rekonstrukcijo poti, ki jo je zaznamovana ptica napravila od kraja zaznamovanja do kraja najdbe.

Več o zaznamovanju ptic lahko izveste iz člankov D. Šereta "Obročkanje ptičev v Sloveniji" v reviji *Proteus*, letnik 1975/76 št. 7 in I. Geistra "Zaznamovanje ptic" v reviji *Moj mali svet*, letnik 1975, št. 11.

VSEBINA

problematika slovenskih ptičjih imen	37	some questions about sloveneian bird names
beloglavi strnad <i>Emberiza leucocephala</i> v sloveniji	39	white-headed bunting <i>Emberiza leucocephala</i> in slovenia
ornitološki izlet v idrijo	41	ornithological excursion to idrija
razširjenost sov v evropi (začasno poročilo)	44	dot-mapping distribution of owls in europe (preliminary report)
redke vrste	47	rare species
skrivnostna fotografija	48	mystery photograph
slovenska kmečka lastovka <i>Hirundo rustica</i> obročkana v kongu		sloveneian swallow <i>Hirundo rustica</i> ringed in congo